

Adviesrapport preventieakkoord Diezerpoort

Inleiding

Afgelopen periode is een vervolgstap gezet met het preventieakkoord voor de wijk Diezerpoort 'leefstijl door de bril van inwoners'. Dit akkoord is een wijkgericht instrument binnen het gezondheidsbeleid van de Gemeente Zwolle, met als doel het agenderen van het thema gezondheid bij partners en het invullen en aanscherpen van activiteiten en dienstverlening gericht op het bevorderen van de gezondheid. Dit alles samen met partners en inwoners die actief zijn in de wijk.

In dit adviesrapport wordt kort teruggeblikt op de gekozen werkwijze, de bevindingen en de afgesproken vervolgstappen, maar ligt de nadruk op adviezen voor het verder versterken van deze wijkgerichte aanpak en de borging hiervan.

Werkwijze

Het preventieakkoord Diezerpoort is een instrument om gezamenlijk met professionals en inwoners die actief zijn in de wijk te werken aan gezondheid. Daarvoor is het noodzakelijk om eerst te bepalen waar de focus zou moeten liggen in het kader van de gezondheid van de wijk. Hiertoe zijn een drietal bijeenkomsten georganiseerd gericht op netwerkversterking, gezamenlijk doelen stellen en het onderling afstemmen van activiteiten en deze laten aansluiten bij de behoefte van de inwoners.

Bijeenkomst 1

Tijdens de eerste bijeenkomst is een gezamenlijke startfoto gemaakt, waarbij gezondheidsdata is besproken met professionals uit de wijk en is verrijkt met hun inzichten vanuit de praktijk. Dit gaf een goed beeld van hoe het ervoor staat met de gezondheid van de wijk. Vervolgens is gekeken wie er allemaal actief zijn in de wijk op gezondheidsthema's, waarop zij inzetten en met wie zij samenwerken en welke partijen nog ontbreken, om een eerste stap te zetten richting een prioritering voor de inzet van het preventieakkoord. Vervolgens zijn met enkele partners vervolgesprekken gevoerd en zijn nieuwe partners aangehaakt.

Tussenfase

Het was vanwege corona lastig om breed in gesprek te gaan met inwoners, om op te halen wat zij belangrijk vinden als het gaat om hun gezondheid. Zeker gezien de binnen dit project gekozen focus voor mensen in een kwetsbare of lagere sociaaleconomische positie en de samenstelling van de wijk, want zij zijn minder makkelijk bereikbaar via bijvoorbeeld vragenlijsten of komen minder vaak naar bijeenkomsten van de gemeente. Daarom is besloten om deze inzichten na de eerste bijeenkomst te verzamelen via de partijen die deze mensen vaak spreken en zien in hun praktijk, onder andere Travers Welzijn en het Sociaal Wijkteam.

Bijeenkomst 2

In de tweede bijeenkomst is het beeld van wat inwoners belangrijk vinden toegevoegd aan het beeld dat was geschetst vanuit gezondheidsdata en inzichten van professionals en is opnieuw geprioriteerd. Met dit completere beeld hebben partners onderling samenwerkingsafspraken gemaakt om extra aandacht te geven aan de specifieke zaken waar zij zich voor willen inzetten.

Bijeenkomst 3

Netwerkbijeenkomst met Geert Grote Praktijk, waar bijna 100 zorgprofessionals uit de wijk aan deelnamen. Er waren deelnemers aanwezig vanuit verschillende achtergronden zoals fysiotherapie, huisartsenpraktijken, GGZ, wijkverpleging, overheid, GGD, gemeente en diëtetiek. In de bijeenkomst is er met name stil gestaan bij netwerken en verbinding zoeken. Aanwezigen gaven ook aan meer te willen samenwerken en regie in de wijk op het vlak van gezondheid te missen. Het is het voornemen om deze bijeenkomst regelmatig te organiseren en in kleiner verband de netwerksturing op gezondheid in de wijk verder uit te denken.

Bevindingen en opbrengsten

Beeld van de wijk

Professionals en gemeente hebben een vergelijkbaar beeld van de wijk Diezerpoort. Het is een wijk met relatief veel mensen in een kwetsbare sociaaleconomische positie en relatief veel mensen voor wie deze wijk een tussenstation is in afwachting van andere woonkansen. Zo wonen er veel alleenstaande ouders en starters in de wijk, die elders niet aan een woning kunnen komen. Daarnaast is vergeleken met andere wijken sprake van meer sociale problematiek.

Vanuit de cijfers blijkt dat op leefstijlindicatoren de inwoners gemiddeld tot goed scoren, wat niet in lijn is met het stereotype beeld van een aandachtswijk. Zo blijkt uit de cijfers dat inwoners meer bewegen en kinderen eten relatief gezien vaker groenten en fruit.

Inwoners betrekken

Dit beeld vanuit de data kan vertekend zijn, omdat we weten dat mensen in een lagere sociaaleconomische of kwetsbare positie vaker niet bereikt worden door de onderliggende vragenlijsten. Het mogelijke vertekende beeld vanuit de data werd onderschreven door de professionals uit de wijk. Zij zien wel degelijk dat inwoners van deze wijk vaker overgewicht hebben, ongezonder eten en vaker roken. Daarom is afgesproken dat Travers de gesprekken met inwoners over gezondheid en leefstijl voortzet en daarmee het netwerk blijft voeden.

Vanwege Corona was het lastig, maar het meest optimaal is natuurlijk om direct in contact te komen met inwoners om te spreken over wat zij belangrijk vinden als het gaat om hun gezondheid en waar zij behoefte aan hebben. Daarom worden de mogelijkheden verkend voor een gezondheidsevenement voor inwoners van de wijk.

Bestaand aanbod benutten

Na een inventarisatie van het bestaande aanbod in de wijk bleek dat er veel aanbod is rondom sporten en bewegen. Professionals geven hierover aan dat er niet per definitie extra aanbod nodig is, maar zien de sleutel in de verbinding tussen bestaand aanbod en partijen. Op die manier kan het aanbod beter worden benut door meer inwoners voor wie dat relevant is. Ook vertrouwen partijen onderling in elkaar dat de ander voldoende kwaliteit in de organisatie heeft voor kwalitatief goed aanbod, maar vanwege volle bordjes in de dagelijkse praktijk vinden zij elkaar niet altijd even makkelijk in de doorverwijzing.

Daarnaast is er minder aanbod op voeding, roken en alcoholgebruik. Hierbij was de conclusie dat op het thema gezonde voeding een gezamenlijke stap gezet moest worden. Ook omdat hier vraag naar was vanuit inwoners.

Samenwerking versterken

De grootste winst werd gezien in het beter toe leiden van inwoners met een gezondheidsvraag naar bestaande activiteiten en het daarin doorverwijzen naar elkaars aanbod. De sleutel hierin is vertrouwen. Stap 1 is elkaar goed te kennen en op de hoogte te zijn van wat de ander doet. Dit kan relatief eenvoudig en er is bijvoorbeeld gesproken over een menukaart voor de wijk. De volgende stap is lastiger, want voor een zorgeloze doorverwijzing van een kwetsbare inwoner is het belangrijk dat men vertrouwen heeft in elkaars kwaliteiten. Dit proces kost tijd en vraagt om verbindende initiatieven.

Gelukkig bleek dat al meerdere initiatieven lopen om de samenwerking tussen professionals te versterken rondom gezondheid en preventie. Deze samenwerking wordt vanuit meerdere hoeken aangejaagd, namelijk vanuit: project "Samenwerken in de Wijk" van de Geert Grote Praktijk, "Project Gezonde Wijken" van Icare en het Preventieakkoord vanuit Gemeente Zwolle. Om deze reden is ervoor gekozen om deze trajecten zoveel mogelijk te verweven en het preventieakkoord van de gemeente daarin op te laten gaan. Het eerste resultaat hiervan was de derde bijeenkomst die gezamenlijk met beide projecten is georganiseerd. Op andere beleidsthema's is er daarnaast ook nog een veelvoud aan verbanden, coalities, allianties en pacten actief in de wijk of gemeente, allen gericht op het versterken van de samenwerking. Dit wordt door de partijen in de wijk als complex en tijd consumerend ervaren.

Weefplekken benutten

Het benutten van weefplekken is genoemd als mogelijkheid om de vindbaarheid en het gebruik van bestaand aanbod te vergroten. Tijdens de bijeenkomsten zijn een aantal weefplekken geïdentificeerd in de wijk, waar specifieke doelgroepen gevonden kunnen worden, namelijk:

- Basisschool de Springplank: gezinnen
- De Terp: ouderen
- Dieze Oost
- Dierenweide: kinderen

Door de activiteiten van de verschillende organisaties vaker aan te bieden op deze weefplekken, worden specifieke doelgroepen beter bereikt maar daarnaast wordt het ook een herkenbare plek in de wijk voor inwoners. Er is afgesproken om met elkaar te blijven onderzoeken welke eventuele andere weefplekken er zijn in de wijk.

Goede voorbeeld geven

Tot slot ontstond tijdens de bijeenkomsten het besef, dat de aanwezige partijen eigenlijk allemaal een voorbeeldrol vervullen richten de inwoners waar zij zich voor inzetten. Een kopgroep is gevormd, waarbinnen partijen met elkaar uitdenken hoe zij die voorbeeldrol beter kunnen invullen en andere partijen zoals werkgevers daar vervolgens op kunnen uitdagen om deze rol ook aan te nemen.

Inhoudelijk zijn twee sporen te onderscheiden, die beide verkend zullen worden, namelijk het zijn van een gezonde werkgever voor het eigen personeel en het uitdragen van bepaalde zaken richting inwoners. De gemeente zal het initiatief nemen voor dit overleg, om het uiteindelijk eventueel ook op te kunnen schalen naar andere wijken via het netwerk Zwolle Gezonde Stad.

Adviezen

Adviezen gericht op de activiteiten

1. Gezondheidsevenement effectiever maken voor mensen in een lage sociaaleconomische positie: In het kader van het betrekken van inwoners is gesproken met de partijen uit de wijk over het organiseren van een evenement over gezondheid voor de inwoners van Diezerpoort. Wees er op alert in de uitnodiging van inwoners dat de uitnodiging begrijpelijk is voor laaggeletterden en anderstaligen, of nodig bijvoorbeeld ook uit via niet-schriftelijke kanalen.

Dit evenement biedt een mooie kans om de bestaande gezondheidsactiviteiten in de wijk onder de aandacht te brengen. Daarnaast is het ook een mooie kans om de koppeling te leggen met alle andere voorzieningen van gemeente en partners, die eventuele belemmeringen in het benutten van activiteiten kunnen verhelpen. Daarbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de minimaregeling van de gemeente die kan worden ingezet om financiële drempels te verkleinen of weg te nemen. Hiermee worden activiteiten specifiek voor mensen in een lage sociaaleconomische positie beter toegankelijk.

2. Voorbeeldrol gezondheid borgen: Zoals eerder genoemd zal de op te zetten kopgroep zal zich gaan richten op de invulling van de gezonde voorbeeldrol van de deelnemende organisaties. Afspraken die hierover worden gemaakt kunnen uiteindelijk geborgd worden via het opdrachtgeverschap van de gemeente. Bijvoorbeeld in subsidieafspraken die de gemeente met de betreffende partijen maakt of in contracten. Het past eventueel ook als gezondheidsparagraaf in het bestek voor toekomstige aanbestedingen, maar bijvoorbeeld ook in evenementenvergunningen.
3. Opschalen van succesvolle activiteiten via Zwolle Gezonde Stad: Zwolle heeft met het netwerk Zwolle Gezonde Stad een actief gemeentebreed netwerk gericht op gezondheid. Het is opportuun om activiteiten die succesvol blijken te zijn vanuit het wijkgerichte akkoord ook te proberen in andere wijken of uit te rollen over de gehele stad. Hierin kan het netwerk Zwolle Gezonde Stad een motor zijn.

Adviezen gericht op het proces

4. Check kwantitatieve data met de beelden vanuit de praktijk: Tijdens de bijeenkomsten werd duidelijk dat het gezondheidsbeeld van de wijk vanuit de cijfers niet werd herkend door de aanwezige professionals vanuit de wijk en wat zij van de inwoners zelf horen. Benut daarom de drie stromen van informatie (kwantitatieve monitors, praktijkinzichten van professionals en expertise van de inwoners zelf), om te komen tot een effectief plan. Let daarbij op dat wijken van elkaar verschillen, dus haal altijd alle input voor zover mogelijk op. In dit proces is het actief betrekken van inwoners niet gelukt, dus hier is nog aan kwaliteit te winnen. Niet alleen als check of een activiteit passend is, maar inwoners komen zelf ook vaak met ideeën voor eigen initiatief.
5. Verbinding tussen projecten in de wijk: Op diverse thema's worden bijeenkomsten georganiseerd, op wijkniveau of stadsniveau, om de input en commitment van professionals op te halen. Hierin schuilt het risico dat zij overvraagd worden en participatie-moe raken, bijvoorbeeld als zij op verschillende thema's dezelfde vragen krijgen. Denk na hoe je als gemeente in het algemeen met partijen in de wijk wilt samenwerken op alle thema's waar je op inzet. Organiseer minder losse netwerkbijeenkomsten, maar neem gezondheid bijvoorbeeld mee in periodieke brede wijkbijeenkomsten met thematafels waar inwoners en professionals kunnen aansluiten. Daarnaast helpt het ook om duidelijk onderscheid te maken tussen de verschillende niveaus waarop je partners bevraagd. Vraag bestuurders bijvoorbeeld om in gemeentebrede bijeenkomsten mee te denken over visie en doelstellingen en kijk vervolgens op wijkniveau met partners naar de uitvoering.
6. Akkoord op wijkniveau maakt meer uitvoeringsgericht: De keuze voor de uitwerking van het preventieakkoord op wijkniveau maakt het mogelijk om veel concreter over specifieke activiteiten te spreken en te analyseren waar vervolgens nog behoefte aan is in de uitvoering, vergeleken met een netwerk of akkoord op stadsniveau. Deelnemers aan de bijeenkomsten in de wijk staan veel dicht bij de inwoner en komen vaak zelf van de werkvloer, vergeleken met bijeenkomsten van grotere netwerken waar vaak managers of bestuurders met elkaar in gesprek gaan op visie niveau. Dit netwerk op wijkniveau voorziet daarmee in een veel genoemde behoefte bij netwerken om van praten met elkaar naar actie te komen.

Adviezen gericht op positionering preventieakkoord Diezerpoort ten opzichte van Zwolle Gezonde Stad

Ten tijde van het opstellen en uitwerken van het preventieakkoord Diezerpoort liep ook een proces rondom de evaluatie en herijking het stedelijke netwerk Zwolle Gezonde Stad. Beide hebben een andere grootheid en focus, maar liggen qua visie en doelstelling in elkaars verlengde. Daarom zijn een aantal aanvullende adviezen opgenomen ten aanzien van de positionering en doorontwikkeling richting de toekomst.

7. Zwolle Gezonde Stad geeft richting aan wijkakkoord: Tussen de partners die betrokken zijn bij Zwolle Gezonde Stad en het preventieakkoord Diezerpoort bestaat overlap. Het is belangrijk om duidelijkheid te geven aan partners over het onderscheid tussen deze beide. Het meest voor de hand liggend lijkt een structuur waarbij Zwolle Gezonde Stad de koers bepaald, waarop in de wijksamenwerking wordt gevaren. Zwolle Gezonde Stad is daarmee dan een overlegtafel, waarbij op bestuurlijk/directieniveau besluiten worden genomen over bijvoorbeeld prioritering van wijken, doelgroepen of gezondheidsthema's. In de wijkakkoorden komen dezelfde organisaties op uitvoerend niveau bij elkaar, eventueel aangevuld met andere uitvoerende partijen uit de wijk, om deze koers te vertalen naar uitvoeringsplannen en activiteiten. Op deze manier ontstaat een sterke sociale basis infrastructuur op meerdere niveaus.
8. Wijkakkoord voedt Zwolle Gezonde Stad: Omgekeerd is de overlegtafel van het wijkakkoord goed in staat om nieuwe vraagstukken en knelpunten vroegtijdig te signaleren, omdat de uitvoerende partners dicht bij de doelgroep staan. Daarmee kan het wijkakkoord worden gezien als de oren, ogen en handjes van het netwerk Zwolle Gezonde Stad. Door inwoners of sleutelpersonen te betrekken op wijkniveau kan ook het inwonerperspectief eenvoudig worden opgehaald, een afspiegeling van de samenstelling van de wijk.
Zeker als er meerdere wijkakkoorden naast elkaar bestaan vormt dit een sterke structuur, waarlangs vervolgens ook weer gedifferentieerd kan worden in de uitvoering.
9. Preventieakkoord doortrekken naar andere wijken: Met het akkoord in Diezerpoort is een stap in de juiste richting gezet met betrekking tot de samenwerking rondom preventie en gezondheid in de wijk. Deze beweging is ook interessant voor andere wijken van Zwolle, maar het kost budget, tijd en capaciteit van gemeente en partners in de wijk om zo'n netwerk te vormen. Een getrapte benadering lijkt daarom het meest haalbaar, waarbij wijken die vanuit gezondheidsdata in negatieve zin opvallen prioriteit kunnen krijgen. Daarnaast zou ook kunnen worden gestart met wijken waar bijvoorbeeld al een stevige samenwerkingsstructuur bestaat, waar gezondheid als focus wordt toegevoegd. Zwolle Gezonde Stad zou daarmee de plek zijn waar gezamenlijk deze keuze wordt gemaakt. Ook zou deze tafel budgetten kunnen verdelen tussen wijken op basis van de opgave of kansen die zich voordoen.